

Nr 34.

Av herrar **Norman** och **Söderkvist**, om företrädesrätt för vissa entledigade lärare vid tillsättning av lärartjänster vid folkskoleväsendet.

Lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola hava hittills anställts tills vidare med fyra månaders uppsägningstid. Tid efter annan hava emellertid åtgärder vidtagits i syfte att bereda nämnda lärare en mera tryggad rättslig ställning. Sålunda har alltsedan år 1905 dylik lärare, som tjänstgjort oförvitligt under sammanlagt minst fem år, kunnat uppsägas och entledigas endast om befattningen indragits och på grund av åren 1923 och 1929 vidtagna ändringar av § 33 folkskolestadgan har det därefter ålegat skoldistriktet att vid indragning av här ifrågavarande lärares befattning om möjligt förflytta läraren till annan tjänst inom distriktet.

När riksdagen år 1933 medgav folk- och småskollärare inom skoldistrikt med obehövliga tjänster företrädesrätt vid ansökning till ledig tjänst, erhöilo biträdande lärare och lärare vid mindre folkskolor samma förmån, och i den år 1937 beslutade löneregleringen likställdes de med ordinarie lärare i fråga om förflyttning till tjänst inom annat skoldistrikt, om de bliva övertaliga inom det distrikt, där de äro anställda. Vidare har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet vid föredragning av statsverkspropositionen till 1938 års riksdag anmält sin avsikt att förelägga Kungl. Maj:t förslag att bereda biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor en fastare anställning, och har statsrådet därvid framhållit, att det torde tillkomma Kungl. Maj:t att fatta beslut därom. Som riksdagen lämnat vad statsrådet i detta ärende anfört utan erinran, torde bestämmelser, enligt vilka de ifrågavarande lärarna kunna vinna ordinarie anställning, vara att förvänta inom den närmaste tiden.

Ehuru statsmakterna sålunda genom sina åtgärder starkt framhåvt önskvärdheten av att biträdande lärare och lärare vid mindre folkskolor beredas anställning vid annan skola, om deras tjänster indragas, har det icke kunnat undvikas, att ett flertal sådana lärare genom omorganisation av skolväsendet förlorat sina tjänster och därmed berövats möjligheten att försörja sig. Under en följd av år har också riksdagen årligen funnit sig böra bevilja understöd åt ett antal av ovan angivna skäl entledigade lärare, och även i årets statsverksproposition framlägges förslag om sådant understöd. Mot ett bifall till vad Kungl. Maj:t i detta avseende föreslagit hava vi intet att invända.

Det är emellertid väl bekant, att åtskilliga av de lärare, som vid indragning av skola blivit utan anställning, äro fullt tjänstedugliga och befinna sig i sådan ålder, att de länge skulle kunna uppehålla en lärartjänst. Det oaktat föreligga knappast några möjligheter för dem att efter ansökning i vanlig ordning till ledigförklarad befattning erhålla anställning. Så småningom kom-

ma de därför i verkligt nödläge och måste tillerkännas understöd i en eller annan form. Det synes oss dock ligga icke blott i de ifrågavarande lärarnas utan även i samhällets intresse, att en sådan utveckling undvikas. Det är därför synnerligen önskvärt, att de ifrågavarande lärarna snarast möjligt beredas ny anställning. Detta torde i regel icke kunna ske på anant sätt än det, som numera tillämpas beträffande ordinarie eller fast anställda lärare, som genom skolväsendets omorganisation bliva obehövlige vid den skola eller inom det distrikt, där de äro anställda. Genom beslut av Kungl. Maj:t tilldelas sådan lärare anställning inom annat skoldistrikt. De härom gällande bestämmelserna i § 12 avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor m. fl. samt i kungl. kungörelsen den 11 februari 1938, nr 34, med vissa bestämmelser angående förflyttning av lärare vid folk- och småskolor lära dock icke vara tillämpliga beträffande lärare, som på grund av tjänstens indragning entledigats, antingen redan innan Kungl. Maj:t bemyndigades tilldela övertalig lärare annan tjänst, eller också därefter men utan att vederbörande myndigheter uppmärksammat möjligheten att förflytta den entledigade läraren till tjänst inom annat skoldistrikt. Starka skäl tala för att dessa lärare åter beredas anställning vid folkskoleväsendet. Lämpligast torde detta kunna ske på det sättet, att Kungl. Maj:ts befogenhet att till ledig tjänst förflytta övertalig lärare utsträcker till att avse även lärare, som med anställning tills vidare innehaft tjänst såsom biträdande lärare vid folkskola eller såsom lärare vid mindre folkskola men på grund av tjänstens indragning blivit entledigad. Exakt uppgift om hur många lärare det här kan bli fråga om kan knappast erhållas. Man torde dock med ganska stor säkerhet kunna utgå ifrån att antalet entledigade lärare, som kan komma i fråga till erhållande av anställning på här angivet sätt, icke är särdeles stort. Sannolikt överstiger det icke ett tiotal.

Vad här ovan sagts om vissa biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor äger i princip tillämpning även beträffande ett fåtal lärare med anställning vid skyddshem, men som efter statens övertagande av skyddshemsväsendet icke kunnat beredas stadigvarande tjänstgöring vid skyddshemmen. Även dessa lärare böra genom Kungl. Maj:ts försorg beredas anställning vid folkskoleväsendet.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall å ledig lärartjänst vid folkskoleväsendet placera lärare, som med anställning tills vidare innehaft tjänst såsom biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid skyddshem men blivit entledigad på grund av att tjänsten indragits.

Stockholm den 18 januari 1939.

David Norman.

Verner Söderkvist.